



# Jednotná měřítko vývoje

from Listen, Learn and Talk



Hear now. And always

Cochlear™

## Jednotná měřítka vývoje

Řeč nám umožňuje porozumět a vyjádřit nápady, myšlenky, názory a emoce.

V procesu učení jazyka receptivní řeč (porozumění) vždy předchází vývoji expresivní řeči (mluvení). Batole se otočí a zamává, když na něj matka volá dlouho před tím, než dokáže vyslovit své jméno nebo říci pápá. Spolu s rozvojem vyjadřovacích schopností a rozumění řeči je nezbytný rozvoj motorických a sociálních dovedností.

V životě dítěte je čas od narození až do školního věku časem prudkého rozvoje. Nemluvně vyrůstá z absolutně závislé bytosti v komunikujícího a samostatně myslícího posluchače, ještě než začne chodit do školy.

Následující tabulky jsou pokusem o jednotné měřítko, které v hlavních rysech naznačuje typické fáze vývoje v oblastech poslechu, receptivní a expresivní řeči, schopnosti mluvit, poznávání okolního světa a sociální komunikace. Byly zpracovány na základě studia mnoha materiálů.

- Škály zachycující rozvoj jazyka v domácím prostředí
- Škály rozvoje jazyka zaměřené na předškolní období
- Bzochova receptivně expresivní škála rozvoje řeči
- The Early Learning Accomplishment Profile Kit (E-LAP)
- The Learning Accomplishment Profile Revise Edition Kit (LAP-R)
- Rosettiho škála pro kojence a batolata
- St' Gabriel's program rozvoje jazyka

Dítě se sluchovým defektem prochází těmito fázemi vývoje stejně jako dítě slyšící. Od nejranějšího věku však bude potřebovat intenzivnější stimulaci mluvenou řečí. Řeč, schopnost mluvit, poznávací schopnosti a praktické dovednosti by se měly rozvíjet současně pomocí systematického poslechového programu, který je v souladu s typickými vývojovými fázemi.

Je důležité uvědomit si, že dovednosti uvedené na následujících stránkách jsou dovednosti průměrného dítěte. V dosahování jednotlivých vývojových etap jsou mezi dětmi značné rozdíly. Vaše dítě nemusí dosáhnout určeného stupně v čase, který ukazuje norma, ale to neznamená, že ho nedosáhne vůbec. Uváděná vývojová měřítka jsou míněna jen jako orientační pomůcka. Jsou zde uvedena proto, aby Vám pomohla k sestavení programu, který bude vyhovovat individuálním potřebám konkrétního dítěte.

Úplné odkazy a popis jsou k dispozici v knize Listen Learn and Talk (Ref. Z60407). Materiál o rehabilitaci sluchu: firma Cochlear.



## 0 až 3 měsíce

Poslech (Slyšení)	Receptivní řeč	Expresivní řeč	Mluva	Poznávací schopnost	Sociální komunikace (Pragmatika)
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Uvědomování si sluchu</li> <li>• Odpovídá na zvuky úsměvem, otáčením hlavy, zklidněním se, přerušením činnosti</li> <li>• Odpovídá na hlasité zvuky</li> <li>• Rozeznává hlas matky či jiné blízké osoby</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Reakce na náhlé zvuky</li> <li>• Reaguje na tvář řečníka</li> <li>• Odpovídá na řeč tím, že se směje nebo se ztiší</li> <li>• Ztiší se, slyší-li známý hlas</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Pláčem vyjadřuje hlad či rozzloubení</li> <li>• Začíná vokalizovat: vyjádření radosti</li> <li>• Občas použije vokalizaci jako odpověď na hlas nebo zvuk</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Pláče</li> <li>• Začíná vokalizovat i jinak než tak, že pláče – např. brouká, mumlá</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poznává známé osoby a situace</li> <li>• Krátce se dívá na předměty a obličej</li> <li>• Předvídá určité události, např. že bude nakrmeno</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Objevuje se naslouchání tomu, kdo mluví</li> <li>• Krátký oční kontakt, ale ve třech měsících se obvykle dívá přímo do tváře řečníka, začíná sledovat ústa spíše než celou tvář</li> <li>• Směje se a brouká jako odpověď, především reakce na matku či jinou blízkou osobu</li> </ul>

## 4 až 6 měsíců

<p><b>Poslech (Slyšení)</b></p>	<p><b>Receptivní řeč</b></p>	<p><b>Expresivní řeč</b></p>	<p><b>Mluva</b></p>	<p><b>Poznávací schopnost</b></p>	<p><b>Sociální komunikace (Pragmatika)</b></p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zvuky začínají mít pro něho význam</li> <li>• naslouchá pozorněji</li> <li>• začíná spojovat význam se zvukem, např. občas reaguje na vlastní jméno</li> <li>• odpovídá na změny intonace hlasu</li> <li>• začíná přesně lokalizovat zdroj zvuku</li> <li>• naslouchá vlastnímu hlasu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• častěji lokalizuje zdroj zvuku tím, že se za ním otočí</li> <li>• častěji zareaguje na vlastní jméno</li> <li>• rozlišuje zvuky na přátelské a nepřátelské, např. začne plakat, slyší-li rozlobený hlas</li> <li>• obvykle přestane plakat, slyší-li něčí hlas</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• vokalizuje v případě, že něco chce či potřebuje</li> <li>• vokalizuje jako odpověď na zpěv</li> <li>• broukání, mumlání, křik</li> <li>• vokalizace jako odpověď na řeč</li> <li>• začíná užívat variances vokalizace, aby vyjádřilo libost či nelibost</li> <li>• vokalizuje, je-li samo nebo s ostatními</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• směje se</li> <li>• brouká si</li> <li>• žvatlá</li> <li>• křičí</li> <li>• začíná měnit délku, výšku a intenzitu hlasových projevů</li> <li>• užívá samohlásky (např. a) pro označení předmětu</li> <li>• produkuje zvuky, které obsahují souhlásky – vymyšlené slabiky</li> <li>• hraje si se zvuk</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• dívá se na předměty a sahá na ně</li> <li>• začíná se učit o příčinách a důsledcích, například hra s chraстítky</li> <li>• poznává známé členy rodiny</li> <li>• dává si předměty do úst</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• udržuje oční kontakt</li> <li>• mluje hry jako např. "paci paci"</li> <li>• užívá určitých vokalizací pro určité situace</li> <li>• napodobuje mimiku obličeje</li> <li>• přebírá iniciativu ve vokalizaci a zajišťuje si interakci s dospělými</li> <li>• začíná rozvoj komunikace, vokalizuje - reaguje tak např. na vstup či na hlas dospělého</li> </ul>

## 7 až 9 měsíců

Poslech (Slyšení)	Receptivní řeč	Expresivní řeč	Mluva	Poznávací schopnost	Sociální komunikace (Pragmatika)
<ul style="list-style-type: none"> <li>• přesně lokalizuje zdroj zvuku</li> <li>• rozlišuje suprasegmentální stránku délky, intonace a intenzity zvuku</li> <li>• udrží déle pozornost</li> <li>• spojuje si se slovy jejich význam</li> <li>• rozliší samohlásky od slabik</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• objevuje se rozlišování jmen členů rodiny v souvislé řeči, a to dokonce i tehdy, není-li daná osoba v dohledu</li> <li>• odpovídá příslušnými pohyby paží na slova jako nahoru, vysoko, pápá atd.</li> <li>• užívá si hudbu a zpívání</li> <li>• soustředí se na rozhovor jiných osob</li> <li>• pravidelně se zastaví v aktivitě, je-li vysloveno jeho jméno</li> <li>• objevuje se pojmenování několika běžných předmětů a ukazování na ně, jsou-li vysloveny jejich názvy</li> <li>• reaguje přerušením aktivity na pokyn "ne"</li> <li>• udrží zájem víc než minutu při prohlížení obrázků či knížek s dospělým</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• při žvatlání opakuje slabiky (pa pa)</li> <li>• začíná odpovídat vokalizací, je-li vysloveno jeho jméno</li> <li>• hraje více her, např. hraje si na šochovávano, tleská ručkama atd. a vydává při tom hlas</li> <li>• objevuje se "zpívání"</li> <li>• vydává zvuky jako přivítání známých dospělých</li> <li>• vokalizací vyžaduje pozornost</li> <li>• užívá některá gesta či mimiku příslušným způsobem, např. kroutí hlavou, když nesouhlasí</li> <li>• vydává hlasité zvuky</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• žvatlá (<i>pa pa, ba ba</i>)</li> <li>• mlaská</li> <li>• užívá melodický hlas</li> <li>• napodobuje intonační vzory</li> <li>• častěji užívá níž položené samohlásky</li> <li>• užívá některé souhlásky (p, b, m, d)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• napodobuje fyzickou činnost</li> <li>• poznává známé předměty</li> <li>• přemísťuje věci z jedné ruky do druhé</li> <li>• drží jednu kostku a vezme si další</li> <li>• směje se na sebe do zrcadla</li> <li>• miluje hry na schovanou</li> <li>• podává, ukazuje, předvádí</li> <li>• dokáže zmáčknout tlačítko</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• začíná rozumět tomu, že komunikace je dvoustranný proces</li> <li>• ukazuje touhu po interakci s lidmi</li> <li>• začíná být odváznější v kontaktu se známými lidmi</li> <li>• demonstruje očekávání aktivit</li> <li>• přikyvuje, mává, tleská</li> <li>• umí si říct o pozornost</li> <li>• žádá si o věci tím, že na ně ukáže nebo je podá</li> <li>• baví ho rozpustilé hry</li> <li>• pokračuje ve vývoji otáčení a sbírání</li> <li>• zajímá se o obrázky v knize v přítomnosti dospělých</li> </ul>

## 10 až 12 měsíců

<p><b>Poslech (Slyšení)</b></p>	<p><b>Receptivní řeč</b></p>	<p><b>Expressivní řeč</b></p>	<p><b>Mluva</b></p>	<p><b>Poznávací schopnost</b></p>	<p><b>Sociální komunikace (Pragmatika)</b></p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• chápe, že s jedním objektem je spojeno více výrazů (pipí, koko, slepice)</li> <li>• monitoruje svůj vlastní hlas a hlasy ostatních</li> <li>• lokalizuje zvuk ze vzdálenosti</li> <li>• rozlišuje hlas mluvčího od okolních zvuků</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• objevuje se nadšení ve chvíli, kdy slyší nová slova</li> <li>• většinou je schopno naslouchat řeči bez toho, aby ho zmařly jiné zvuky</li> <li>• občas o hračky a předměty žádá dospěle slovně</li> <li>• občas poslechne jednoduché příkazy jako „Pusť to“</li> <li>• reaguje na hudbu tím, že hýbe tělem či rukou do rytmu</li> <li>• demonstrovuje porozumění slovních pokynů tím, že gestikuluje hlavou a tělem</li> <li>• ukazuje se zvýšená pozornost k děletrvajícím mluvené řeči</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• užívá čtyř a vceslabičný žargon pro tvorbu větných struktur bez užití reálných slov</li> <li>• začíná užívat intonaci dospělých, když si hraje samo</li> <li>• iniciuje hry, využívající pohyby a slova jako "Kolo kolo mlynýsky"</li> <li>• mluví na hračky či předměty a užívá delší verbální vzorce</li> <li>• častěji reaguje na písně či rýmy vokalizací</li> <li>• napodobuje zvuky</li> <li>• může začít užívat první slova, např. <i>pápa, máma</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• imituje zvuky a několik slabik po ostatních</li> <li>• užívá suprasegmentální prvky</li> <li>• užívá delší spojení slyšených slabik</li> <li>• samohlásky a souhlásky jsou systematicky střídány (ba di ba di)</li> <li>• častěji užívá souhlásky explosivní a nasální (p, b, d, m)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Klade odpor, když je mu odňata hračka</li> <li>• chápe vztahy mezi předměty a činnostmi (míchá lžičí, jezdí autíčkem)</li> <li>• reaguje na smích tím, že se začne smát také</li> <li>• sbírá kuličky z věšáku</li> <li>• pozná dva identické předměty</li> <li>• pokouší se postavit věž ze dvou kostek</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• začíná rozumět otázkám a odpovédím, např. vrtí hlavou na znamení nesouhlasu (ne)</li> <li>• pokračuje rozvoj rozumění</li> <li>• rozumí pozdravům</li> <li>• zlepšují se uchopovací schopnosti</li> <li>• vokalizuje jako odpověď na matčino volání</li> <li>• s oblibou střídá činnosti</li> <li>• reaguje na smích tím, že se také rozesměje</li> <li>• začíná ostatním dávat příkazy tím, že je tlačí, nebo někam táhne</li> <li>• vydává hlas a gestikuluje jako projev nesouhlasu</li> <li>• baví ho hry a samo je iniciuje</li> </ul>

## 13 až 15 měsíců

Poslech (Slyšení)	Receptivní řeč	Expresivní řeč	Mluva	Poznávací schopnost	Sociální komunikace (Pragmatika)
<ul style="list-style-type: none"> <li>• identifikuje více slov</li> <li>• procesy jednoduchého jazyka</li> <li>• zapamatuje si slovo na konci věty</li> <li>• rozeznává často užívané věty</li> <li>• rozumí jednoduchému pokynu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• každý týden chápe další nová slova</li> <li>• rozumí jednoduchému pokynu během hry</li> <li>• chápe jednoduché otázky jako "Kde je táta?"</li> <li>• ve větším souboru pozná požadovanou věc a ukáže na ni</li> <li>• rozeznává více známých vět</li> <li>• začíná rozeznávat jména a základní části těla, jako oči, ruce</li> <li>• líbí se mu básničky</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• užívá obvykle 7 a více slov</li> <li>• užívá hlas a gesta pro získání požadované věci</li> <li>• do žvatlání vkládá víc opravdových slov</li> <li>• do projevu vkládá pauzy a intonaci</li> <li>• spontánně imituje nová slova</li> <li>• zpívá</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• imituje střídání hlásek</li> <li>• přibližuje se jednotlivým slovům</li> <li>• užívá více hlásek při hře s jazykem</li> <li>• užívá více souhlásek výbuchových (p, b, d) a nosových (m, n)</li> <li>• užívá frikativy</li> <li>• užívání hlásek l a j</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zajímá se o objekty více než 2 minuty</li> <li>• umísťuje kolečko do příslušného otvoru v desce</li> <li>• postaví věž ze dvou kostek</li> <li>• začíná dělat na papír značky tlustou pastelkou</li> <li>• imituje další aktivity jako péče o panenku</li> <li>• demonstrovuje funkční užití různých předmětů</li> <li>• otevře krabici, aby získalo hračku uvnitř</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• pokračuje udržování delšího očního kontaktu s mluvčím</li> <li>• rozvoj vyjadřovacích schopností</li> <li>• na požádání přinese nebo podá předmět lidem kolem sebe</li> <li>• ukazuje a předvádí věci a hračky</li> <li>• začíná rozumět otázkám "jak? proč? co?"</li> </ul>

## 16 až 18 měsíců

<p><b>Poslech (Slyšení)</b></p>	<p><b>Receptivní řeč</b></p>	<p><b>Expresivní řeč</b></p>	<p><b>Mluva</b></p>	<p><b>Poznávací schop- nost</b></p>	<p><b>Sociální komuni- kace (Pragmatika)</b></p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• vybírá mezi více frázemi</li> <li>• indentifikuje a asociuje více slov souvisejících s objekty, např. hračky, části těla, jídlo, oblečení</li> <li>• napodobuje slyšená slova</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozumí většímu množství jednoduchých otázek</li> <li>• začíná rozumět delším frázím s klíčovým slovem uprostřed věty</li> <li>• slovní zásoba se rozšiřuje</li> <li>• indentifikuje více částí těla</li> <li>• hledá známé objekty, které nemá v zorném poli</li> <li>• rozumí padesáti nebo více slovům</li> <li>• indentifikuje některé části oblečení, hračky, jídlo</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• mizí žargon (žvátání)</li> <li>• rozšiřuje slovní zásobu na deset i více smysluplných slov</li> <li>• snižuje používání gest – v komunikaci spoléhá na řeč</li> <li>• napodobuje slyšená slova</li> <li>• více se ptá</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zvyšuje se přibližná podoba jednotlivých slov</li> <li>• přítomnost více samohlásek</li> <li>• stále produkuje především bližební souhlásky - p, b, m a další, např. n, d, t</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• napodobuje kruhové čmáranice</li> <li>• umísťuje od 3 do 6 kuliček do speciální desičky s otvory</li> <li>• vyhledává hračky, které chce, i když jsou za překážkou</li> <li>• uchopí malé předměty</li> <li>• obrací lahev hrdlem dolů, aby získalo hračku</li> <li>• ukazuje obrázky v knize a začíná obracet stránky</li> <li>• uvědomuje si existenci předmětu, i když ho nevidí</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• dožaduje se věci nebo pomoci</li> <li>• dospělých s pomocí gest a křiku</li> <li>• navazuje kontakt pomocí hlasu</li> <li>• upřednostňuje přítomnost známých lidí</li> <li>• je opatrný při styku s neznámou osobou</li> <li>• napodobuje ostatní děti</li> </ul>



## 19 až 24 měsíců

Poslech (Slyšení)	Receptivní řeč	Expresivní řeč	Mluva	Poznávací schopnost	Sociální komunikace (Pragmatika)
<ul style="list-style-type: none"> <li>• sluchová paměť dvou položek</li> <li>• rozlišuje písničky</li> <li>• chápe variabilitu vět</li> <li>• rozlišuje příkazové věty</li> <li>• chápe instrukce o dvou krocích, jako "Vezmi míč a hod' ho!"</li> <li>• poznává některé nadřazené pojmy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• splní dva po sobě následující požadavky</li> <li>• vybere dva známé předměty</li> <li>• porozumí pokynům</li> <li>• ukáže části těla jako loket, brada</li> <li>• začíná chápat osobní jména jako moje, můj, ty</li> <li>• denně poznává a učí se nová slova</li> <li>• zlepšuje porozumění - rozlišuje jednoduchou skladbu vět</li> <li>• rozumí 250-300 slovům</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• obvykle říká dvou- až tříslavné věty</li> <li>• správně užívá nová slova</li> <li>• užívá aktivní slovník o více než 30 slovech</li> <li>• pokouší se vyprávět příběhy - delší projevy v "žargonu"</li> <li>• začíná používat svoje jméno v řeči o sobě</li> <li>• užívá přivlastňovací jména - moje</li> <li>• používá otázku "kde?", např. "Kde je auto?"</li> <li>• užívá věty o dvou třech slovech s podstatnými jmény, slovesy a některými zájmeny</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• lépe napodobuje výslovnost slov</li> <li>• zaměřuje se na r</li> <li>• užívá suprasegmentální zvuky řeči</li> <li>• izolovaně zviádne většinu samohlásek a souhlásek</li> <li>• začíná užívat souhlásky (k, g, t, n)</li> <li>• ustálené souhlásky (p, b, m, h, n, d) - užívá na začátku slova</li> <li>• souhlásky jsou často vynechávány uprostřed a na konci slova</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• napodobuje symbolickou hru, např. domácí práce</li> <li>• užívá jednoho výrazu jako symbolu pro další slova podobného významu</li> <li>• umísťuje trojúhelník, kolečko, čtverec do příslušných otvorů v desce</li> <li>• napodobuje vertikální tahy</li> <li>• navlékne tři korálky</li> <li>• začíná trhat papír</li> <li>• napodobuje stavění pohárků na sebe</li> <li>• začíná třídit objekty při hře</li> <li>• užívá dvě hračky současně</li> <li>• staví věže z kostek</li> <li>• dává dohromady jednoduchá puzzle</li> <li>• aktivuje mechanické hračky</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• začíná projevovat větší důvěru a je šťastné s ostatními lidmi</li> <li>• podněcuje předstírací hru "na něco"</li> <li>• odpovídá na dotazy dospělých</li> <li>• napodobuje dospělé, rád konverzuje na známá témata</li> <li>• užívá slova k interakci</li> <li>• ptá se po informacích, např. "Co je to?"</li> <li>• začíná střídát role při konverzaci</li> </ul>

## 25 až 30 měsíců

<p><b>Poslech (Slyšení)</b></p>	<p><b>Receptivní řeč</b></p>	<p><b>Expressivní řeč</b></p>	<p><b>Mluva</b></p>	<p><b>Poznávací schopnost</b></p>	<p><b>Sociální komunikace (Pragmatika)</b></p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• sluchová paměť dvou položek v různých jazykových kontextech</li> <li>• poslouchá nahrávky oblíbených písniček</li> <li>• chápe další sdělení</li> <li>• poslouchá z větší vzdálenosti</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• začíná komplexně rozumět mluvené řeči</li> <li>• rozumí složitějším příkazům</li> <li>• spojuje funkci předmětů s činností – např. při "Co používáme k pití?" ukazuje na hrníček</li> <li>• začíná rozumět rozdílům ve velikosti, např. malý/velký</li> <li>• začíná rozumět předložkám, např. v, na, pod</li> <li>• chápe pojem přibývání množství</li> <li>• začíná rozumět pojímům kvantit, např. jeden, všichni</li> <li>• rozumí zámenům: např. on, ona, oni, my</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• stále častěji užívá dvou- až tříslavné věty</li> <li>• užívá některá osobní zájmena, např. já, ty</li> <li>• říká si o pomoc použitím dvou a více slov, např. umýt ruce</li> <li>• začíná pojmenovávat základní barvy</li> <li>• ukazuje na sebe pomocí zájmena já</li> <li>• má početní představy do dvou</li> <li>• klade otázky "co? kdo? kde? jak?", "Co máma dělá?", "Co máma dělá?"</li> <li>• recituje dětské básničky a zpívá jednoduché písničky</li> <li>• rozumí otázkám typu "Mohl bys?"</li> <li>• používá záporny, např. ne, nechci</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rád experimentuje s prozodickými (zvukovými) vlastnostmi řeči</li> <li>• začíná správně užívat přízvuk</li> <li>• opakuje slova a věty</li> <li>• objevují se konsonanty (f, v)</li> <li>• hlásky jako p, b, m užíje na konci slov</li> <li>• slova či věty zkracuje, prostřední hlásky často vynechává</li> <li>• má tendenci přehánět výslovnost</li> <li>• rozdílně vyslovuje často se vyskytující stejná slova</li> <li>• šeptá</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• pokračuje symbolická hra, např. mluvení do telefonu</li> <li>• opětuje podání ruky</li> <li>• užívá hračky podle jejich účelu</li> <li>• vykonává související aktivity ve hře</li> <li>• v knize otáčí stránky po jedné</li> <li>• imituje horizontální a vertikální čáru a kruh</li> <li>• spojuje stejný obrázek ke stejnému a stejné tvary ke stejným</li> <li>• dá dvě části jedné věci dohromady</li> <li>• rozumí počtu jedna a dvě</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rád mluví, např. předstírá, že telefonuje</li> <li>• spojuje řečové akce s pohybovými např. paci, paci, šiju boty a pod.</li> <li>• začíná objevovat hru s ostatními</li> <li>• při hře více mluví</li> <li>• dělí se o hračky</li> <li>• žádá o pomoc dvěma a více slovy</li> <li>• užívá další verbální projevy</li> </ul>

## 31 až 36 měsíců

Poslech (Slyšení)	Receptivní řeč	Expresivní řeč	Mluva	Poznávací schop- nost	Sociální komuni- kace (Pragmatika)
<ul style="list-style-type: none"> <li>• pokračuje rozvoj sluchové paměti tří položek v různých jazykových kontextech s rozdílnými lingvistickými rysy</li> <li>• posloupanost dvou částí informace ve správném pořadí</li> <li>• poslouchá nahrávky příběhů</li> <li>• sleduje 2-3 směry</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozumí a reaguje na komplexnější řeč a pokyny</li> <li>• rozumí nejběžnějším slovesům</li> <li>• splní 2-3 povely v jedné větě</li> <li>• rozumí několika předložkám jako v, na, pod</li> <li>• rozšiřuje pojmovou slovní zásobu</li> <li>• identifikuje části objektu</li> <li>• rozumí časovým pojmem jako dnes, včera, zítra</li> <li>• rozumí otázkám typu "Co tam chybí? Co tam nepatří?"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozumí pojmům, které se vztahují k vymezení pohlaví</li> <li>• mluví o tom, co nakreslilo</li> <li>• při dotazu na jméno řekne křestní jméno i příjmení</li> <li>• mluví o tom, co právě prožilo</li> <li>• Konverzuje ve třech až čtyř slovných jednoduchých větách</li> <li>• začíná používat rozvinutější jazyk</li> <li>• používá otázky jako "Kdo? Co? Kdy? Proč?" a používá zájmena: já, ty, on, oni, my...</li> <li>• začíná používat množné číslo</li> <li>• používá zájmena přivlastňovací</li> <li>• používá více záporů jako ne, žádný, nikdo.</li> <li>• začíná užívat proč a protože</li> <li>• pojmenuje tři a více barev</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• dělá některé záměny f za s, l za r</li> <li>• souhlásky uprostřed slov ještě nevysloví správně</li> <li>• souhlásky na konci slov užívá častěji</li> <li>• objevují se souhlásky (l, r, š, s, z, ch)</li> <li>• samohlásky a dvojhásky se ustalují</li> <li>• výslovnost se stává přesnější</li> <li>• dochází k vypouštění některých nepřízvučných částí řeči</li> <li>• častěji šeptá</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• třídí hračky a vhodně je kombinuje</li> <li>• využívá tuto schopnost při hře</li> <li>• začíná se rozvíjet jeho zájem o psaní a kreslení</li> <li>• při hře užívá fantazii</li> <li>• dává dohromady šestibarevné karty</li> <li>• třídí a kategorizuje např. kostky a míčky</li> <li>• pojmenuje objekt, pokud je jeho část ukázána na obrázku</li> <li>• umístí dvě chybějící části těla do kresby</li> <li>• projevuje zájem o to, jak a proč věci fungují</li> <li>• Spojí 2-3 části puzzle, které do sebe zapadají</li> <li>• napodobí kresbu kříže</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• podělí se a reaguje při hře</li> <li>• recituje rýmy</li> <li>• předvádí písně – někdy mění konce</li> <li>• pokud je zaměstnán nějakou aktivitou, je do ní plně ponořen</li> <li>• začíná se ptát ostatních na svolení</li> <li>• vyjadřuje svoje po-city</li> <li>• zahajuje konverzaci</li> <li>• používá otázky z různých důvodů, například k získání informace, k žádosti o něco</li> </ul>

## 37 až 42 měsíců

<p><b>Poslech (Slyšení)</b></p>	<p><b>Receptivní řeč</b></p>	<p><b>Expressivní řeč</b></p>	<p><b>Mluva</b></p>	<p><b>Poznávací schopnost</b></p>	<p><b>Sociální komunikace (Pragmatika)</b></p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• sluchová paměť se zvyšuje na pět položek</li> <li>• sleduje najednou tři a více informací v pořadí</li> <li>• převypráví krátký příběh</li> <li>• splní tři úkoly</li> <li>• zpracovává složitě větné celky</li> <li>• sleduje větu o šesti slovech</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• dokáže poslouchat 10-15 minut příběhu</li> <li>• stačí sledovat složitější větné celky</li> <li>• rozumí složitějším pojmovým, např. kvantita, kvalita, struktura</li> <li>• chápe pojmy jako noc a den, rozlišuje např. denní aktivity od nočních</li> <li>• plní úkoly, ve kterých jsou použity pojmy prázdný/plný, stejný/jiný</li> <li>• rozumí místním předložkám, např. vedle, před</li> <li>• začíná chápat srovnávání, např. Jsem vyšší než ty...</li> <li>• rozumí asi 900 slovům</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• udržuje hovor používáním množin a správných gramatických struktur (plurály, zájmena, předložky, adjektiva)</li> <li>• v mnoha otázkách začíná „Kdy?“ a „Jak?“</li> <li>• používá tak, protože předá zprávu</li> <li>• popíše, k čemu se používají různé předměty</li> <li>• začíná odpovídat na otázky začínající „Co když?“</li> <li>• odpovídá na otázku „Co chybí?“</li> <li>• pozná, co kam nepatří a zdůvodní, proč</li> <li>• zkouší odpovídat na otázky typu problém-řešení „Co kdyby?“</li> <li>• používá asi 500 srozumitelných slov</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• používá některá souhlásková spojení, např. ml, sv, pt, br, dr, gr...</li> <li>• objevují se souhlásky t, d, ň</li> <li>• stále něco zaměňuje, např. k za t, r za l</li> <li>• výslovnost slov je stále o něco srozumitelnější</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• začíná vzájemná komunikace</li> <li>• řídí se pokyny s používáním pojmu prázdný, plný, stejný, jiný</li> <li>• dále objevuje a osvojuje si složitější pojmy, např. kvalitu, kvantitu, strukturu</li> <li>• porovnává objekty</li> <li>• začíná řešit jednodušné pokyny</li> <li>• rozvíjí představivost</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• střídá se při hře</li> <li>• hraje si přiměřeně s ostatními dětmi</li> <li>• dává najevo, že rozumí potřebám a poutům jiných</li> <li>• vstupuje do interakcí pomocí jednoduchých rozhovorů</li> <li>• iniciuje rozhovor</li> <li>• baví ho hraní rolí</li> </ul>

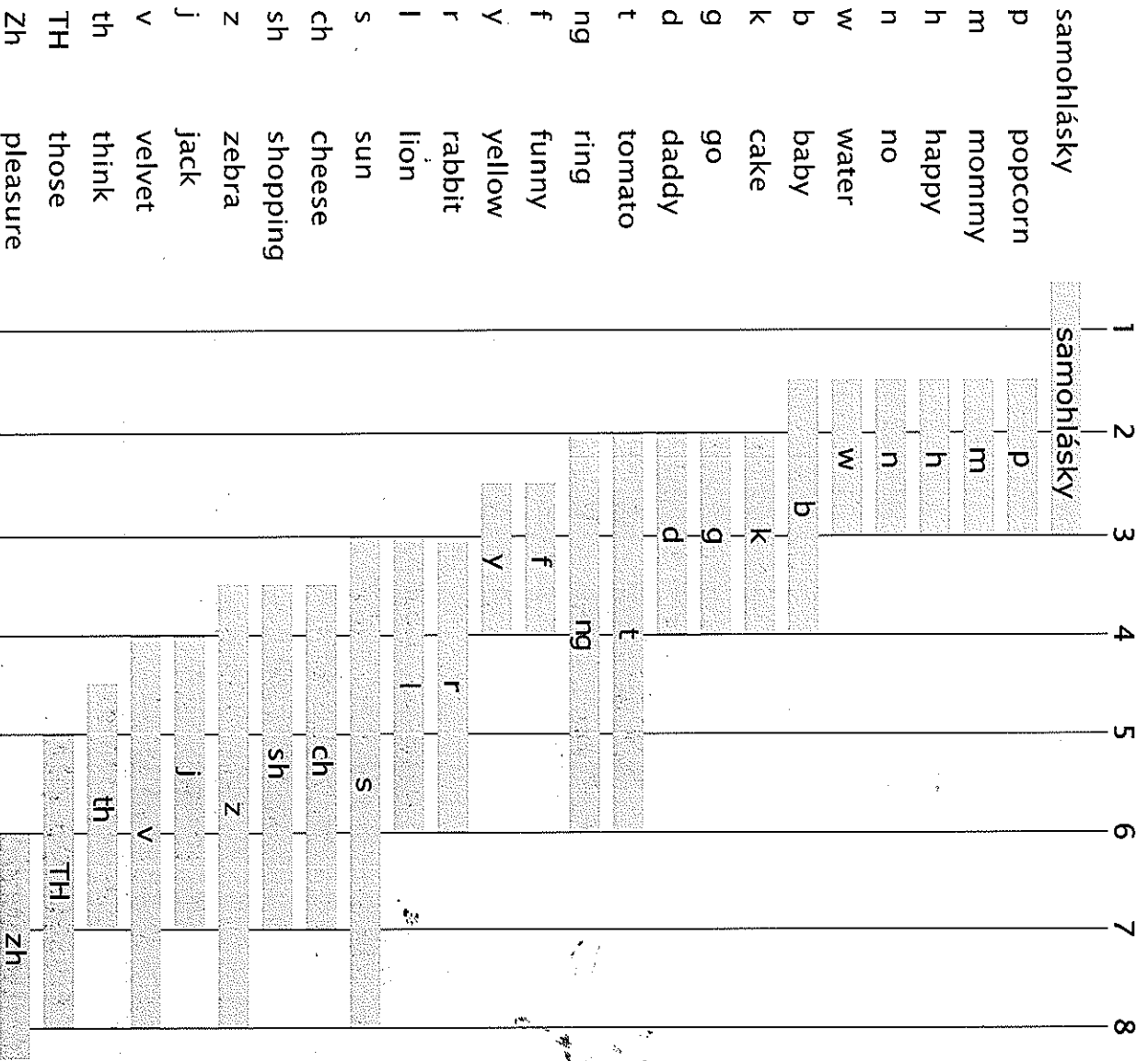
## 43 až 48 měsíců

Poslech (Slyšení)	Receptivní řeč	Expresivní řeč	Mluva	Poznávací schop- nost	Sociální komuni- kace (Pragmatika)
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zpracovává delší a složitější větné celky, např. "Znáš něco, o čem žije na stromě, umí skákat a jí ořechy a šišky?"</li> <li>• plní úkoly se složitějšími pojmy, např. "Dej velký modrý čtverec pod bílou vázu."</li> <li>• převypráví detailně delší příběh v pěti či více větách</li> <li>• sleduje větu o osmi slovech</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• pokračuje v rozšiřování slovní zásoby</li> <li>• rozumí singuláru a plurálu</li> <li>• chápe rozdíly mezi minulostí, přítomností a budoucností</li> <li>• dopoví poslední slovo analogie ("Je chytrý jako...")</li> <li>• pozná chybějící objekty na obrázku</li> <li>• chápe, co je to den, ráno, odpoledne a noc</li> <li>• porovnává rychlosti a váhy</li> <li>• rozumí 1500-2000 slovům</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• používá přivlastňovací zájmena jeho, její</li> <li>• mnohem jistěji používá množné číslo</li> <li>• popisuje obrázky a pohádkové knížky</li> <li>• hraje si důmyslně a s fantazií</li> <li>• používá zápor a některá slovesa, např. nemohl by, nebyl by, neuměl by</li> <li>• užívá porovnávání dělá závěry</li> <li>• rozvíjí hovorové výrazy</li> <li>• používá otázky „Kolik?“ „Jak?“</li> <li>• používá 800-1500 slov</li> <li>• používá stále víc složitější větné celky</li> <li>• spontánní projevy jsou gramaticky přesnější</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• redukuje se vynechávání a zaměňování hlásek</li> <li>• fixují se souhlásky</li> <li>• objevují se záměny, spívá počáteční a koncová hláska</li> <li>• rychlost a rytmus jsou v normě</li> <li>• používá vhodnou hlasitost</li> <li>• používá vhodnou intonaci</li> <li>• pro porovnání viz tabulka Zvuky řeči, s. 43</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nakreslí jednoduché předměty</li> <li>• rozumí pojmům o čase, např. dnes, zítra, včera, ráno, odpoledne, noc</li> <li>• řekne, kolik má prstů na nohou a na rukou</li> <li>• spojí si předměty s povoláním, např. teploměr – doktor</li> <li>• pokračuje rozvoj představivosti</li> <li>• zvyšuje se koncentrace</li> <li>• kopíruje jednoduché linie obrázků</li> <li>• porovnává vzory</li> <li>• vyvozuje důsledky</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zvyšuje se sebedůvěra a sebeúcta</li> <li>• požaduje něco od ostatních, např. drobnou pomoc, nákup v obchodě</li> <li>• užívá vhodně intonaci</li> <li>• iniciuje konverzaci</li> <li>• přizpůsobuje se změně tématu</li> <li>• používá jazyk k různým komunikačním záměrům, např. k získání a předávání informací, vyjádření potřeb a pocitů, smlouvání</li> </ul>

# Zvuky řeči\*

Zvuky

Dosažený věk (roky)



\* Typické průměrné horní věkové limity tvorby souhlásek

Poděkování

Zdroj: Estabrooks, W. (1998) Kochleární implantáty pro děti, © 1998 Warren Estabrookovi a Asociaci Alexandra Grahama Bella pro Neslyšící. Inc. Dotisk byl povolen.

## Jednotná měřítka vývoje – formulář pro sledování

Formulář je určený k vyplnění podle integrované stupnice vývoje (Listen Learn and Talk - Cochlear 2005).

### Jak použít vyšetřovací (sledovací) formulář

1. Vyplňte jméno dítěte a informace na volné místo na začátku formuláře
2. Zaznamenejte vývoj dítěte podle integrované stupnice vývoje
3. Do vertikálního sloupce zaznamenejte věk dítěte se sluchadly atd. Vývojový stupeň dítěte od chvíle, kdy mu byla přidělena sluchadla nebo nastaven řečový procesor. „sluchový věk“ (SV)
4. V horizontálním řádku je šest klíčových oblastí vývoje, které budou sledovány:
  - poslech (slyšení)
  - receptivní řeč: čemu dítě rozumí
  - expresivní řeč: co dítě řekne
  - mluva: jak to dítě řekne (vyjádří)
  - poznávací schopnost: myšlenkové procesy
  - komunikace: sociální interakce s ostatními (pragmatika)
5. Každý stupeň „sluchového věku“ má dvě možnosti označení

**( + ) Objevují se schopnosti nebo cíle.** Tím je míněno, že v tomto období se u dítěte začínají rozvíjet jeho schopnosti. Jsou to cíle, kterých se rodiče a terapeuti snaží dosáhnout.

**( ✓ ) Dosažené schopnosti nebo cíle.** Tto znamená, že se u dítěte objevily schopnosti odpovídající jeho „sluchovému věku“, vytváří se vlastní spontánní jazyk, který používá doma, s rodiči, různými členy rodiny a později se svými kamarády.

**U každého ze šesti svislých sloupců poznamenejte na počátku (+) a později, až určitých schopností dosáhne, zaznamenejte do příslušného řádku ( ✓ ).**

Aby bylo jasnější, jak vývoj pokračuje, můžete záznamy odlišit různobarevně, ale klíčová jsou především data počátku a dosažení cíle.

### 6. 6. CV sloupec

Pro každý stupeň SV poznamenejte chronologický věk (CV) dítěte v CV sloupcích. Je to důležitá informace neustále sledovat a poznamenat rozdíl mezi SV a CV.

Všeobecně lze očekávat, že dítě diagnostikované dříve než ve 12 měsících, u kterého je provedena rehabilitace sluchu, se může dostat na dostatečnou úroveň ve sluchovém vnímání i rozvoji řeči než nastoupí do školy. Je nutné, aby prostředí bylo dostatečně stimulující pro rozvoj sluchového vnímání i řečové produkce.  
(Listen Learn and Talk p13, Auditory Habilitation Theory).

**Stejnou úroveň nelze očekávat u dětí s kombinovanými vadami.**

Doporučujeme pravidelné monitorování (sledování) rozvoje dítěte. Tento formulář vám má dát jasný přehled o pokrocích ve výše uvedených šesti klíčových oblastech vývoje, vzájemný poměr sluchového věku (SV) a věku chronologického (CV).

# Jednotná měřítka vývoje – formulář pro sledování

JMÉNO:

DATUM NAROZENÍ:

PRVNÍ NASTAVENÍ ŘP:

SV měsíce	CV	Poslech							
43 - 48		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+	+	+
37 - 42		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+	+	+
31 - 36		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+	+	+
25 - 30		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+	+	+
19 - 24		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+	+	+
16 - 18		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+	+	+
13 - 15		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+	+	+
10 - 12		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+	+	+
7 - 9		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+	+	+
4 - 6		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+	+	+
0 - 3		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+	+	+



*Hear now. And always*

Jako vedoucí světový představitel řešení problémů se sluchem, se firma Cochlear věnuje navrácení daru zvuků lidem na celém světě. Svými řešeními Cochlear znovu spojil více než 180 000 lidí s jejich rodinami, přáteli a komunitami ve více než 100 zemích světa.

Spolu s největšími investicemi do výzkumu a vývoje v tomto odvětví, pokračujeme v našem partnerství s hlavními světovými výzkumníky a profesionály a zajišťujeme tak naše prvenství v oboru.

Pro ty sluchově postižené, kteří používají kterékoli naše řešení, je naším závkem starat se o jejich sluch po celý zbytek života podle našeho kréda: Hear now. And always.

**Cochlear AG, European Headquarters**

Peter Merian-Weg 4  
CH - 4052 Basel, Switzerland  
Tel: +41 61 205 0404  
Fax: +41 61 205 0405

**[www.cochlear.com](http://www.cochlear.com)**